Aventurile unui ataşat militar francez în România populară

Alina Ilinca

Liviu Marius Bejenaru

Moto: „Nu este oare clar că, atâta timp cât există încercuirea capitalistă, vor exista la noi sabotori, spioni, diversionişti şi asasini, trimişi în ţara noastră ca agenţi ai statelor străine?”
(I. V. Stalin, *Despre lipsurile muncii de partid şi despre măsurile pentru lichidarea troţchiştilor şi a altor făţarnici*, 1937)

Instituţia ataşaţilor militari a apărut ca urmare a Congresului de la Viena din 1815 care a reglementat situaţia internaţională şi practica diplomatică dintre state după sfârşitul războaielor napoleoniene şi la care au participat Anglia, Austria, Franţa, Prusia şi Rusia. Importanţa acestui congres a constat în faptul că a elaborat „Regulamentul cu privire la rangul reprezentanţilor diplomatici”, unde, la articolul 4 era stabilită ierarhia funcţionarilor diplomatici, printre care şi ataşaţii militari[1]. Practica ataşaţilor militari a fost inaugurată de Austria, Prusia şi Rusia, fiind urmată şi de celelalte state[2].

Ataşatul militari face parte din cadrele armatei statului acreditat şi conduce birourile militare ale misiunilor diplomatice respective, fiind, în principiu, subordonat ierarhic, indiferent de gradul său, şefului misiunii diplomatice. Această subordonare nu împiedică însă pe ataşaţii militari să comunice direct cu ministerele în privinţa problemelor strict militare şi în special acelea care se referă la secrete militare[3].

Funcţiile pe care un ataşat militar trebuie să le îndeplinească în cazul misiunilor diplomatice sunt următoarele: a) de observare şi informare asupra situaţiei militare din ţara de reşedinţă, informare care se realizează pe căile permise de legislaţia acestei ţări şi nu prin metode ilicite, deoarece sarcina ataşatului militar nu trebuie, în nici un caz, identificată cu misiunile de spionaj[4] (în acest sens, Instrucţiunile din 1899, care reglementau activitatea ataşaţilor militari francezi, stipulau că obţinerea de informaţii trebuia să se bazeze pe surse deschise: presa din

[1] Col. Ion Dohotaru (coord.), *Direcţia Informaţii Militare între ficţiune şi adevăr*, Bucureşti, 1994, p. 218.
[2] Mircea Maliţa, *Diplomaţia. Şcoli şi instituţii*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1970, p. 183.
[3] *Ibidem*, p. 184.
[4] *Ibidem*.

țara respectivă, cu menționarea cunoașterii liniei de conduită și a surselor folosite de către acele ziare, publicațiile oficiale ale guvernului, documentele diplomatice, colaborarea cu ceilalți atașați străini, relațiile pe care atașatul și le stabilea cu diferite persoane din lumea de afaceri, din cea militară sau mondenă, participarea la exercițiile și manevrele militare precum și deplasările în țara respectivă)[5]; b) cooperare cu autoritățile militare ale țării de reședință, în cadrul acordurilor stabilite între cele două state; c) reprezentare a statului acreditat la ceremoniile oficiale care au loc în țara de reședință; d) funcții de specialitate tehnico-militară, a căror cunoaștere este necesară pentru o justă apreciere a situațiilor care fac obiectul analizelor politico-diplomatice[6]. În privința acestor ultime atribuții, ele diferă de situația întâlnită de la un post la altul: conform Instrucțiunilor la care ne-am referit mai sus, dacă statul acreditant este considerat un inamic potențial sau un concurent geostrategic, asistența va fi una „de alertă", iar în cazul izbucnirii unui conflict armat, se va trece la o nouă fază a asistenței, cea „operativă"[7].

Relațiile dintre România și Franța la nivel de atașați militari au o lungă tradiție, originile fiind plasate în anul 1860, în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza. Primul reprezentant militar român numit pe lângă misiunea diplomatică din Franța a fost căpitanul Ion Alecsandri, fratele poetului Vasile Alecsandri, care, pentru a i se da o importanță mai mare în fața împăratului Napoleon al III-lea, a fost înaintat succesiv la gradele de maior și apoi locotenent-colonel[8]. De la început și până la declanșarea celui de-al doilea război mondial, relațiile cu Franța au avut un caracter preferențial pentru partea română, fiind fondate pe interese convergente de ordin strategic și economic, la care s-au adăugat cele de ordin spiritual, izvorâte din moștenirea comună de limbă, cultură și civilizație a celor două popoare[9]. Merită în acest sens amintit aportul pe care în timpul primului război mondial misiunea militară franceză condusă de generalul de divizie Henri Mathias Berthelot l-a avut în refacerea armatei române, unii ofițeri francezi luând chiar parte la operațiunile militare, mulți dintre ei căzând pe câmpul de luptă.

Această legătură spirituală a României cu țările din Apusul Europei, în speță cu Franța, a intrat într-o nouă fază odată cu instaurarea regimului comunist. În această

---

[5] Maria Georgescu, Christophe Midan, *Un exemple de coopération bilatéral. Les attaches militaires francais en Roumanie et roumains en France (1860-1940)*, Editions Militaires, Bucarest, 2003, p. 86.
[6] Mircea Malița, *op. cit*. p. 184.
[7] Maria Georgescu, Christophe Midan., *op. cit.,* p. 85.
[8] Col. Ion Dohotaru, *op. cit*., pp. 218-219.
[9] *Ibidem*, p. 17.

perioadă, în cadrul relațiilor internaționale s-a afirmat concepția bipolarității lumii, împărțirea acesteia în „lagăre". Astfel, la sfârşitul anilor '40 şi începutul anilor '50, în țările din blocul (lagărul) sovietic au fost puse în funcțiune, în scopul menținerii puterii şi consolidării regimurilor comuniste, o serie de mecanisme sociale pentru aparatul de partid şi de stat, printre care şi monopolul puterii asupra informațiilor, ca factor important în instaurarea regimurilor de democrație populară. Pentru cetățenii din aceste țări, pe lângă amplificarea propagandei, a dictatului ideologic şi a controlului politic din partea partidelor comuniste conducătoare a fost creat un sistem dur de diferite tabu-uri, interdicții şi restricții: instaurarea cenzurii, limitarea contactelor cu cetățenii din țările apusene, precum şi reducerea informațiilor provenite din aceste țări[10]. În acest sens, într-un memoriu din 14 februarie 1949 adresat Ministerului de Externe britanic, al treilea secretar al Legației Marii Britanii la Bucureşti, R. A. Hibbert, referindu-se la principalele evenimente din România, raporta: „Toate activitățile Ministerului Afacerilor Externe, ale Ministerului de Interne şi ale Ministerului Apărării, de la deplasările de personal şi până la cele mai mărunte detalii administrative cad sub incidența «secretului de stat». Statisticile, cu care Republica Populară era oarecum generoasă la începutul anului, au fost aproape complet suprimate. Activitatea acestei legații a fost redusă la situația în care, în loc de a studia statul român şi poporul român, trebuie să se mulțumească observând umbrele lor proiectate într-o presă cenzurată[11].

De cealaltă parte, Occidentul, temându-se de continua răspândire a influenței comuniste şi de expansiunea Uniunii Sovietice, s-a străduit să mențină canalele influenței sale în Europa Răsăriteană. De aici a rezultat o luptă dură între cele două părți pentru influențarea populației şi pentru controlul asupra informațiilor, adică asupra mijloacelor de informare în masă şi a altor canale de răspândire a informațiilor[12].

Acestea erau datele problemei atunci când, în martie 1948, noul ataşat militar şi aeronautic francez, maiorul Serge-Henri Parisot, sosea în capitala României pentru

[10] Tatiana Pokivailova, *Problema controlului asupra informațiilor în contextul politicii represive a Kremlinului şi a partidelor comuniste din țările Europei de Est, 1949-1953 (Pe baza documentelor din arhivele ruse)*, în Romulus Rusan (ed.), *Analele Sighet 7: Anii 1949-1953. Mecanismele Terorii*, Fundația Academia Civică, Bucureşti, 1999, p. 419.

[11] Dennis Deletant, *Anul 1948 văzut prin optica Legației britanice de la Bucureşti,* în Romulus Rusan (ed.), *Analele Sighet 6: Anul 1948-Instituționalizarea comunismului,* Fundația Academia Civică, Bucureşti, 1998, p. 713.

[12] Tatiana Pokivailova, *op. cit*., p. 419.

a-şi lua în primire postul. Conform fişei întocmite de Serviciul de Informaţii a Armatei din R.P.R., Parisot s-a născut la 16 decembrie 1909 la Paris. Absolvent, în 1929, al Şcolii speciale militare de la Saint-Cyr, a fost repartizat, având gradul de sublocotenent, la Batalionul 24 Vânători Alpini. În 1931 a fost avansat la gradul de locotenent şi a luat parte la campania de pacificare din Atlasul de Sud, Maroc. Din 1935 a activat ca profesor de geografie la Şcoala specială militară de la Saint-Cyr, un an mai târziu fiind avansat la gradul de căpitan. Primii ani ai războiului i-a petrecut având funcţia de comandant de companie la Batalionul 53 Vânători Alpini, cu care a participat la luptele din Norvegia şi Franţa. Luat prizonier în 1940, a reuşit să evadeze, continuând rezistenţa împotriva germanilor în Maroc. A luat parte apoi la luptele din Sicilia, sfârşitul războiului găsindu-l avansat la gradul de maior, iar până la primirea postului în România şi-a desfăşurat activitatea la Statul Major al Apărării Naţionale. Pentru activitatea sa din timpul războiului a fost decorat cu „Legiunea de Onoare", „Crucea de Război" (citat de patru ori) şi „Medalia Rezistenţei". Căsătorit, având doi copii, noul ataşat militar era descris din punct de vedere temperamental drept un „caracter taciturn, deloc comunicativ, iubeşte disciplina militară pe care o aplică subalternilor săi, cu care este destul de amabil, totuşi îi ţine la distanţă"[13]. Punctele slabe ale caracterului său au fost considerate orgoliul şi vanitatea. „Foarte sensibil la linguşiri, onoruri, elogii, decoraţii, respect etc. Sub pretextul că a fost cel mai tânăr sublocotenent, locotenent, căpitan al armatei franceze şi că a fost făcut locotenent-colonel înainte de 40 ani[14] este convins că are un viitor strălucit înaintea lui şi că prezintă o valoare de care nu sunt convinsă"[15].

Remarcile cu privire la punctele slabe nu proveneau de la Serviciul de Informaţii a Armatei, ci de la o persoană cu care Parisot a lucrat mult timp în cadrul Legaţiei Franţei. În acest context, trebuie amintit faptul că, pe lângă greutăţile pe care autorităţile române le făceau diplomaţilor occidentali în exercitarea activităţilor lor, aceştia mai erau supravegheaţi şi de o serie de agenţi ai Securităţii sub masca de angajaţi auxiliari ai Legaţiilor; în cazul lui Parisot printre cei mai capabili a fost agenta „H.F.4".

„Călătoria este o dramă", afirma marchizul de Custine după două luni petrecute în Rusia ţarului Nicolae I. Chiar dacă nu ştim ca Parisot să-l fi citit pe

---

[13] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 310, vol. 27, f. 1.
[14] Avansarea la gradul de locotenent-colonel a avut loc în octombrie 1949, pe când Parisot încă îşi desfăşura activitatea la Bucureşti (Ibidem, f. 313).
[15] Ibidem, vol. 28, f. 590.

celebrul său compatriot, ataşatului militar şederea în România lui Gheorghiu-Dej şi a Anei Pauker i s-a părut, probabil, cu toată experienţa sa din timpul războiului şi din rezistenţă, de om obişnuit cu pericolul, o adevărată aventură. După perioada de acomodare cu cerinţele postului, la 25 octombrie 1948, noul ataşat militar, într-o convorbire cu ceilalţi funcţionari ai Legaţiei, s-a declarat nemulţumit de modul în care sunt trataţi ataşaţii militari străini în R.P.R., referindu-se „în special asupra faptului că nu sunt invitaţi la manevre şi că relaţiile lor cu Marele Stat Major şi cu Ministerul Apărării Naţionale sunt destul de reduse”[16]. De asemenea, într-un raport înaintat la 3 octombrie 1950 superiorilor săi de la Paris, în care îşi sintetiza activitatea depusă până atunci, Parisot a insistat asupra greutăţilor pe care le întâmpina în procurarea ştirilor. Printre factorii răspunzători la această stare de lucruri, Parisot a enumerat faptul că în presa românească nu apărea nimic interesant, nu avea acces la regulamentele militare, iar diplomaţilor li se impuseseră restricţii de circulaţie; toate acestea, conchidea ataşatul, îl împiedicau să citească sau să vadă ceva şi din această cauză nu putea trimite ştiri şi nici să facă vreun comentariu[17]; opiniile au fost rapid consemnate de agenta H.F.4 şi trimise Securităţii. La 9 aprilie 1949, iritat de supravegherea la care era supus de către Securitate, a izbucnit indignat în biroul său împotriva tratamentului, afirmând că face deplasări pentru a duce medicamentele primite de la Paris, prin curier, pentru diferite familii româneşti şi pentru a cumpăra diferite obiecte de ocazie; revolta sa provenea, în special, din faptul că urmărirea se făcea într-un mod atât de vizibil[18]. Primind informaţii de la H.F.4, Securitatea i-a făcut o concesie, suspendând filajul pe o perioadă de zece zile[19]. Cel puţin o scrisoare pe care a trimis-o soţiei sale la Paris a fost interceptată de Securitate[20]. Pasionat de cai, la 6 mai 1949, a vizitat la Băneasa grajdul unui polonez[21]. La 23 iunie, când Parisot a revenit, l-a găsit pe polonez, deosebit de înfricoşat. Luându-l în maşină, polonezul a început să-i spună foarte surescitat francezului că nu mai vrea să mai facă afaceri împreună: „Domnule - a continuat polonezul - nu mai vreau să mai am de-a face cu dumneata, nu mai vreau să te văd, nu te cunosc, nu mă cunoşti. Am distrus toate contractele intervenite între noi. Din cauza dumitale a trebuit să plec din Bucureşti două săptămâni, deoarece un individ a venit la grajd şi a întrebat pe oamenii de serviciu cine este diplomatul străin

[16] Ibidem, vol. 27, f. 113.
[17] Ibidem, vol. 28, f. 223.
[18] Ibidem, f. 185.
[19] Ibidem, vol. 27, f. 56.
[20] Ibidem, vol. 23, f.f. 286-288.
[21] Ibidem, vol. 27, f. 201.

care are cai la mine. Casa mea a fost supravegheată timp de o săptămână, iar eu am fost urmărit pas cu pas. De unde se ştie că dumneata aveai cai la mine?” La aceste cuvinte, Parisot s-a mărginit să spună numai „bine”, comentând împreună cu H.F.4, după plecarea proprietarului cailor, deosebit de nemulţumit şi furios: „Nu înţeleg ce se urmăreşte prin aceasta. Nu mai pot face nici o mişcare în această ţară, întrucât agenţii sunt pe urmele mele. Sunt constrâns să nu mai fac nimic din ceea ce aş dori. Iată, acum nu mai am voie nici să călăresc”[22]. La 21 martie 1949, H.F.4 i-a sustras din birou agenda personală pe anul 1948, iar o serie de persoane care figurau în însemnările lui Parisot au intrat în atenţia Securităţii[23]. Şicanele la care era supus au continuat şi prin sistarea publicaţiilor oficiale: la 4 iunie 1949, a primit de la Marele Stat Major o comunicare prin care i se aducea la cunoştinţă că, din cauza tirajului deosebit de redus, nu i se va mai trimite ziarul „Glasul Armatei”, dar că „de îndată ce va fi posibil îl va trimite din nou”[24]. Urmare a lipsei de acces la informaţii, nu a reuşit să satisfacă nici măcar cererea Asociaţiei foştilor elevi ai şcolii speciale militare de la Saint-Cyr de a procura şi trimite la Paris numele elevilor români care urmaseră această şcoală[25].

În faţa acestor greutăţi, Parisot s-a străduit să rămână cât mai calm, încercând să-şi ducă la capăt activitatea pentru care a fost trimis în România. Opacitatea regimului comunist, concretizată în lipsa de informaţii cu care se confruntau diplomaţii veniţi la Bucureşti, se reflecta şi la nivelul autorităţilor din ţările occidentale, care nu puteau să-şi facă o opinie veridică despre intenţiile noului guvern român sau despre realităţile din ţară. În timpul în care s-a aflat la Bucureşti, Parisot a primit din partea Ministerului Apărării Naţionale francez mai multe note în care i se cerea să verifice o serie de zvonuri ce se vehiculau pe malurile Senei: dacă efectivele armatei R.P.R. depăşeau limitele fixate prin tratatul de pace, dacă exista o mişcare de rezistenţă armată anticomunistă aşa cum afirmau românii fugiţi în Occident, sau cele referitoare la partizanii comunişti greci care efectuaseră, conform ziarului „Danube Press”, în vara anului 1949, exerciţii de guerilă în munţii de lângă Sinaia, sau despre iminenta numire a mareşalului Malinovschi la conducerea armatei române. În general, aşa cum raporta agenta H.F.4, în timpul redactării rapoartelor, Parisot „a fost foarte plictisit, lăsând impresia că e nemulţumit de faptul că nu este suficient de bine

---

[22] Ibidem, f. 237.
[23] Ibidem, vol. 27, f. 55 şi vol. 28, f. 408.
[24] Ibidem, f. 223.
[25] Ibidem, f. 330.

informat"[26]. Totuşi, pe baza unor surse de informaţii la care i s-a permis accesul şi a observaţiilor sale personale, s-a străduit să dea răspunsuri cât mai obiective. Astfel, calculând efectivele contingentului 1947, care nu fusese încă eliberat, la care se adăuga efectivul contingentului 1948, Parisot a răspuns afirmativ la prima chestiune, adăugând că arma care depăşea cel mai mult cifra permisă era jandarmeria, care se ridica la 70.000 de oameni[27]. În privinţa mişcării de rezistenţă, ataşatul militar a catalogat-o drept „produs al imaginaţiei". După ce a făcut o descriere geografică a României, Parisot a arătat că singurul loc unde ar putea să activeze o asemenea mişcare ar fi regiunea muntoasă, dar, „chiar dacă se găsesc în munţii României oameni care se situează pe o poziţie contrară regimului, aceştia sunt doar refugiaţi de frica autorităţilor şi nu formează în nici un caz o organizaţia de rezistenţă. De fapt, încheia el, românii nici nu sunt capabili să organizeze ceva în genul acesta fiind prea vorbăreţi şi, chiar dacă ar fi capabili, o asemenea mişcare nu ar avea nici o şansă. Singurul lucru care ar putea exista în România ar fi o rezistenţă pasivă, dar şi aceea ineficace"[28]; celelalte două chestiuni erau, afirma ataşatul, simple zvonuri.

Observaţiile lui Parisot în privinţa rezistenţei erau judicioase, ţinând cont de faptul că ele aparţineau unui om care, datorită trecutului său, ştia ce înseamnă acest gen de mişcare. Totuşi, el subestima într-o oarecare măsură capacitatea de rezistenţă a celor în mijlocul cărora îşi desfăşura activitatea, şi anume în ceea ce privea resemnarea românilor în acceptarea regimului comunist. În acea perioadă, mulţi români sperau că, prin relaţiile pe care le întreţineau cu diverşi diplomaţi englezi, americani sau francezi, vor convinge Occidentul să vină în sprijinul poporului român supus brutalului proces de sovietizare, la care se adăuga o parte a elitei bucureştene care frecventa, în cele mai dese cazuri dintr-un pur snobism, pe aceşti diplomaţi[29]. De o serie de asemenea contacte a beneficiat şi Parisot. Obligat să îşi restrângă activitatea la trimiterea la Paris a traducerii unor decrete emise de puterea comunistă şi a unor cuvântări ale liderilor comunişti care apăreau în presă, Parisot era dornic să cunoască,

---

[26] Ibidem, f 132.
[27] Ibidem. Conform Tratatului de pace de la Paris din 1947, România era autorizată să dispună de forţe armate care nu trebuiau să depăşească: a) pentru armata de uscat, inclusiv grănicerii, un efectiv total de 120.000 oameni; b) pentru artileria antiaeriană, un efectiv de 5000 oameni; c) pentru marină, un efectiv de 5000 oameni şi un tonaj total de 15.000 tone (Ştefan Lache, Gheorghe Ţuţui, *România şi Conferinţa de pace de la Paris din 1946*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1978, p. 327).
[28]A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 310, vol. 28, f. 132.
[29] Şerban Rădulescu-Zorner, *„Procesul Bibliotecilor" engleză şi americană*, în Romulus Rusan (ed.), *Analele Sighet 7: Anii 1949-1953. Mecanismele Terorii*, Fundaţia Academia Civică, Bucureşti, 1999, p. 328.

după cum i-a declarat unei persoane care îi fusese prezentată, cât mai mulți români şi, în special, cei care simpatizau cu Franța, deoarece el a fost trimis în România ca să afle suferințele românilor şi ca starea lor să fie cât mai bine cunoscută[30].

Unul din primii români cu care a făcut cunoştință a fost preotul romano-catolic Dumitru Matei. Deşi era un cult tolerat în R.P.R., prigoana nu-l ocolea, situația devenind extrem de dificilă la începutul anilor '50[31]. Neîndoielnic, la prima întâlnire pe care Parisot a avut-o, în august 1948, în biroul său cu preotul, acesta i-a relatat despre clandestinitatea în care era silit să-şi desfăşoare activitatea; au urmat apoi o serie de alte întâlniri. O lună mai târziu, tot în interiorul Legației, Parisot a făcut cunoştință, prin intermediul lui Dugoujard, secretarul Biroului Comercial, cu Petre Toma Ghițulescu, o altă persoană care era nevoită să trăiască ascuns de frica autorităților comuniste. Născut la 19 iunie 1902, la Giurgiu, de profesie inginer de mine, Ghițulescu a fost în perioada interbelică administrator delegat al societății miniere „Mica", precum şi director general al Societății franceze de mine de aur din Transilvania., iar în timpul regimului politic al mareşalului Antonescu a îndeplinit funcția de subsecretar de stat.. Deşi la prima întâlnire a afirmat că este grăbit, Parisot s-a arătat mişcat de suferințele geologului, şi i-a promis acestuia că o să-l mai vadă. Ghițulescu spera că numai cei pentru care lucrase în trecut mai puteau să-l ajute să fugă din țară. În cadrul întâlnirilor care au urmat, Ghițulescu i-a făcut ataşatului un tablou al situației industriei extractive în perioada interbelică şi al posibilităților de dezvoltare după naționalizare, fapt de care geologul se arăta foarte sceptic[32]. Surprins plăcut de forța argumentelor lui Ghițulescu că naționalizarea nu va putea reuşi, sau, mai bine zis, nu se va putea consolida printr-o exploatare rentabilă, de faptul că în cursul acestor întâlniri a împărțit cu geologul riscurile unei surprinderi în flagrant de către Securitate (pentru a înşela pe eventualii urmăritori, Parisot l-a luat pe Ghițulescu în maşină şi, oprind într-un loc unde lua notițe din expunerea orală a geologului la lumina slabă a indicatoarelor, după circa 5-10 minute conducea într-un alt loc de unde relua activitatea întreruptă)[33], ataşatul a acceptat să le cunoască pe două prietene ale acestuia, France Marcovici şi Arlette Coposu. Cele două proaspăt cunoştințe ale ataşatului erau, de fapt, surori, tatăl lor, generalul francez Marcovici stabilindu-se în

[30] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 310, vol. 26, f. 485.
[31] Cristian Vasile, *Combaterea „iredentismului" maghiar pe tărâm confesional în România comunistă, 1968-1989*, în *Arhivele Securității*, Editura Nemira, 2004, p. 145.
[32] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 310, vol. 26, ff. 270-271.
[33] Ibidem, f. 271.

perioada interbelică în România. Deşi nu a reuşit să le găsească celor două surori un post în cadrul Legației, Parisot a rămas prieten cu France, pe care o vizita o dată sau chiar de două ori pe săptămână la domiciliul acesteia, după ce, în prealabil ea îl suna la Legație folosind numele conspirativ de „Jacqueline". În cadrul întâlnirilor, France îi relata despre ce auzea prin oraş şi ce-i spuneau prietenii: nemulțumirile din ce în ce mai mari ale tuturor românilor împotriva regimului, precum şi dorința de a vedea situația cât mai curând schimbată.

Punctul culminant al relației dintre cei doi s-a consumat în ianuarie 1949, când Parisot i-a cerut un rând de chei de la locuință pentru o serie de contacte cu diferite surse de informare. La început, France i le-a dat cu o oarecare ezitare, reticențele dispărând după ce s-a gândit că slujeşte o cauză justă[34]. În schimb, relațiile cu Ghițulescu au intrat, oarecum, în impas. Înainte de plecarea la Paris pentru a-şi aduce în România soția bolnavă, Parisot i-a explicat în amănunt geologului de ce satisfacerea cererii sale pentru fuga din țară era imposibilă[35]. A continuat să țină legătura cu acesta prin intermediul lui Arlette Coposu, după ce Ghițulescu a fost nevoit să fugă la Cluj pentru a i se pierde urma, deoarece în 1949 a fost condamnat în lipsă la 5 ani închisoare corecțională, pentru crime de dezastrul țării[36].

Nu doar nenorocirea în care unii români căzuseră, ci şi jocurile de societate au constituit o posibilitate pentru Parisot de a-şi lărgi cercul cunoştințelor. Astfel, în august 1948, în casa inginerului Ion Arapu, ulterior arestat de Securitate, la o partidă de bridge, l-a cunoscut pe Radu Cesianu, care în perioada celui de-al doilea război mondial deținuse diverse funcții în cadrul unor ministere. Într-o vizită ulterioară la Legație, Cesianu i-a mărturisit ataşatului că în 1944 a furnizat informații comitetului de eliberare gaullist din Franța. Tratându-l cu țigări, Parisot l-a rugat să-i facă şi lui un serviciu, procurându-i o hartă de stat major şi să-i aducă o listă cu aerodromurile şi depozitele de muniții şi carburanți din țară. Pentru cea de a doua dorință a interlocutorului său, Cesianu l-a contact pe Constantin Agarici, fost căpitan aviator în timpul războiului[37] şi care, în perioada 1945-1946, a îndeplinit funcția de ofițer de legătură în cadrul Comisiei Aliate de Control[38].

[34] Ibidem, f. 475.
[35] Ibidem, f. 281.
[36] Ibidem, f. 211.
[37] Ibidem, vol. 23, f.161.
[38] Ibidem, vol. 25, f. 3.

Marele neajuns a acestor contacte îl reprezenta faptul că, din cauza supravegherii la care Parisot era supus, vizitatorii Legației franceze riscau să fie arestați, iar unii din ei să accepte să lucreze pentru Securitate în schimbul netrimiterii lor în judecată. Arestat, Radu Cesianu a fost determinat să lucreze ca informator pentru Securitate, primind numele conspirativ de „Rudy” şi având misiunea „de a depista noi elemente din agentura serviciului informativ francez”[39]. În acțiunea de compromitere a lui Parisot a fost cooptată şi soția lui „Rudy”, Felicia, care, înainte de a-l cunoaşte pe Cesianu, fusese căsătorită cu directorul unei parfumerii din Paris, Eugen Visier. În 1947, la întoarcerea în țară, după ce a întreprins o călătorie în Franța, a fost arestată de Siguranță la graniță, în urma unei semnalări că în bagajele sale se aflau nişte scrisori de la maicile de la Notre Dame de Sion către Institutul Francez din Bucureşti[40]. La scurt timp a fost eliberată, apoi a fost acuzată de sabotaj şi de faptul că furniza informații viceconsulului Legației Franței la Bucureşti, Marcel Jean Cordonnier[41]. Acceptând să lucreze pentru Securitate, a primit numele conspirativ de „Vera”, fiind direcționată să culeagă informații despre „colonia franceză din Bucureşti”[42].

Un alt neajuns era şi acela că, din cauza restricțiilor impuse de noile autorități în privința legăturilor cu cetățenii străini, curând a început să se creeze şi să funcționeze un adevărat mecanism de control social. Astfel, unii români ajungeau să raporteze faptul că au fost contactați de către cetățeni străini, unii chiar de la prima întâlnire, fie la locul de muncă, fie la Miliție. Un astfel de caz a fost cel al comandorului pensionar şi profesor de zbor din cadrul Direcției Aviației Civile, Gheorghe Iacobescu. La 20 aprilie 1948, Iacobescu a fost abordat de unul din funcționarii Legației, Marcel Riviere, care s-a arătat interesat de numărul şi situația şcolilor de zbor existente în cadrul Direcției[43]. Iacobescu a raportat despre întâlnirea pe care a avut-o şefului său, directorul general Pădure, „care la rândul său a adus cazul la cunoştința Siguranței”[44]. La 16 august 1948, într-un referat al Biroului 3, Serviciul 2 din nou în ființata Securitate se arăta că a fost contactată Direcția Aviației Civile pentru ca Iacobescu să fie determinat pentru colaborarea „cu organele

[39] Ibidem, vol. 23, f.403.
[40] Ibidem, f. 168.
[41] Ibidem f. 349.
[42] Ibidem f. 404.
[43] Ibidem, vol. 28, f. 358.
[44] Ibidem, f. 357.

D.G.S.S., în scopul unei pătrunderi informative pe lângă Riviere Marcel”[45]. Iacobescu a acceptat propunerea, mai ales că „i s-a arătat că în cazul în care nu va accepta va avea de suferit anumite prejudicii personale”[46]. Noul informator al Securităţii a primit numele de cod „Mihai”, iar după câteva întâlniri cu Riviere, acesta i l-a prezentat lui Serge Parisot[47]. Securitatea putea fi în sfârşit mulţumită, deoarece acţiunea de „pătrundere în sectorul ataşatului militar al Franţei în România”[48] se realizase. Această situaţie nu a durat mult, deoarece, două luni mai târziu, ataşatul militar, bănuindu-l ca agent al Securităţii, a întrerupt relaţiile cu el[49].

În cele din urmă, Securitatea a găsit agentul ideal pentru „penetrarea informativă a ataşatului militar francez” în persoana lui „Herescu”. Pe numele său adevărat Radu Herbay, acest student, înainte de a intra în atenţia Securităţii, avusese o biografie pe cât de ciudată pe atât de contradictorie. În 1946, „a lucrat în Bulgaria la munca de reconstrucţie”, iar un an mai târziu „a fost în Moldova delegat de Y.M.C.A. pentru a însoţi ajutorul american”; în iulie 1948, „a fost respins la Sighet, unde era punctul de adunare al repatriaţilor” care doreau să emigreze în U.R.S.S., după care, resemnat, „a plecat cu brigada de tineri la Şantierul Bumbeşti-Livezeni”[50]. A intrat în legătură cu ataşatul militar francez, deoarece, în septembrie 1948, s-a oprit ca să vorbească cu o vecină de apartament care „l-a întrebat dacă nu cunoaşte pe cineva la Legaţia Franţei unde ar avea de comunicat că o funcţionară de acolo, Sophie Weiss, este în serviciul Securităţii”[51]. Vecina era Yvonne Weiss, funcţionară la Comisia de Arbitraj. Conform datelor aflate în posesia Securităţii, aceasta, pentru că în timpul războiului fusese agentă a Intelligence Service, iar la momentul respectiv avea doi fraţi care lucrau unul în Securitate, iar celălalt la Controlul Străinilor, s-a simţit datoare să se facă utilă Legaţiei[52]. Herbay a comunicat această informaţie lui Marcel Faller, un cetăţean francez cu care locuia în acelaşi apartament, iar acesta l-a pus în legătură cu Francisque Dubois, un alt vecin de imobil. Prin Dubois, studentul a cunoscut-o pe Eugenia Teodorescu, căreia Herbay i-a făcut o bună impresie şi a reuşit să-l cunoască în cele din urmă pe Serge Parisot[53]. Herbay a acceptat să joace rolul de

[45] Ibidem.
[46] Ibidem.
[47] Ibidem, vol. 23, f. 343.
[48] Ibidem, vol. 28, f. 371.
[49] Ibidem, f. 401.
[50] Ibidem, vol. 23, f. 401.
[51] Ibidem, f. 328.
[52] Ibidem, f. 313.
[53] Ibidem.

curier şi să-i furnizeze informaţii lui Parisot strict pentru bani. Dubla existenţă pe care o ducea i s-a părut în cele din urmă prea stresantă, astfel că, la 15 februarie 1949, organele de Miliţie semnalau că „Radu Herbay, student, a căutat să intre în legătură cu autorităţile române de resort pentru a face declaraţii şi propuneri în legătură cu activitatea lui pe linie franceză”[54]. În aceeaşi zi cazul a fost preluat de Securitate, iar în urma anchetei, Herbay a acceptat să ducă „o acţiune de dezinformare a lui Serge Parisot”[55]. În urma auto-denunţului său a fost arestată şi Eugenia Teodorescu, „agentă a lui Serge Parisot”, locuinţa ei servind „drept casă conspirativă a acestuia cu agentura”[56]. Datorită faptului că arestata a acceptat să servească Securitatea, primind numele conspirativ de „Telly”, nu s-a umblat prea mult la decorul existent: întâlnirile cu Parisot nu au fost sistate, locul de întâlnire a rămas valabil, atâta doar că în locuinţă a fost plasat un magnetofon care să le înregistreze convorbirile viitoare[57].

În acelaşi timp însă, Securitatea a început să direcţioneze temele de discuţii pe care „Herescu” trebuia să i le propună lui Parisot în scopul obţinerii de probe care să ateste „activitatea de spionaj desfăşurată de ataşatul militar”. Astfel, în cursul uneia dintre întâlniri, rezumată de agent într-un raport, Herbay i-a pus din nou chestiunea banilor, „spunându-i că toată vara am îndurat mizerie, că sunt fără palton, şi că-mi trebuie şi bani de cheltuială ca să pot să-i aduc informaţii. Mi-a promis că mă va ajuta, mi-a dat 10.000 lei şi a rămas că data viitoare să-mi dea o sumă mai mare ca să pot face faţă. A început să se vaiete că el nu are fonduri la dispoziţie pentru chestiunile acestea. Trebuie să se descurce cum poate şi atunci încarcă sume în contul cheltuielilor de birou, lemne, etc. Asta numai din cauză că i se fac greutăţi aici. Nu este invitat la manevre, nu i se trimit revistele militare, nu poate vizita nici o şcoală militară şi nu poate cere nici un fel de informaţii la Marele Stat Major sau la Ministerul de Război. Eu atunci i-am spus: «Credeam că de fapt dumneavoastră sunteţi şeful oficial al lui Deuxième Bureau[58] aici». Parisot a râs şi a răspuns: «Probabil că ai citit romane poliţiste. Realitatea însă e cu totul alta. Nu sunt nici bani şi nici informaţii. E ceva cu totul aparte. Deuxième Bureau sau Intelligence Service[59] au oamenii lor, cu o altă identitate falsă, acte false şi lucrează pe cont propriu. Nu am nici o legătură cu ei. Dacă aş avea vreo legătură şi unul din ei intră în bucluc, mă

[54] Ibidem, vol. 27, f 53.
[55] Ibidem, f. 54.
[56] Ibidem.
[57] Ibidem, vol. 27, ff. 42-46.
[58] Serviciul de informaţii al armatei franceze, creat după războiul franco-prusian din 1870-1871.
[59] Denumire sub care era cunoscut serviciul de informaţii al Marii Britanii.

compromit eu şi se cere expulzarea. Fac ce pot şi foarte puţin. Parisul îmi pune întrebări la care eu nu pot să răspund. De altfel se şi ciocnesc interesele serviciilor secrete. În Siria a fost o luptă mare între Intelligence Service şi Deuxième Bureau. Au fost şi revoluţii şi morţi”[60]. Ca pentru a-i demonstra cât de mult îşi drămuieşte fondurile, într-o altă întâlnire, Parisot i-a comunicat lui „Herescu” că „nu-l interesează faptul că s-au făcut schimbări în Ministerul de Interne”, iar „simplul fapt că au fost manevre în Moldova nu valorează nici 50 lei”, fiind dispus să ofere bani dacă va mai afla şi „în ce loc, precis, au avut loc manevrele, ce efectiv a luat parte, ce temă de luptă a fost, dacă a fost «double action» sau «simple action» şi ce concluzii s-au tras (reuşit sau nu, modificări)”[61].

Din aceste relatări, Securitatea a înţeles că trebuie să fie mult mai atentă în formularea de propuneri care să-i trezească interesul lui Parisot. La 28 martie 1949, „Herescu” i-a vorbit despre o mişcare de rezistenţă din Sfântu-Gheorghe, în care erau implicaţi şi fraţii Yvonnei Weiss. Totuşi, după cum arăta Herbay, Parisot l-a sfătuit, dacă ia legătura cu cineva de la Sfântu-Gheorghe, să nu spună mai mult decât că era vorba de o persoană de la o legaţie occidentală. „Abia ieri a fost expulzat ataşatul militar francez de la Praga şi n-am nici o poftă să-i urmez exemplul, a adăugat Parisot. Să nu-şi facă iluzii că vor fi aprovizionaţi cu armament sau alimente, sau bocanci. Chestiunea mă interesează numai platonic. Deocamdată. Dacă va fi momentul, vedem atunci”[62].

În final, urmare a studierii mai amănunţite a relaţiilor existente între cele două „lagăre”, Securitatea a reuşit să găsească o chestiune pentru care ataşatul să-şi manifeste interesul. Deoarece, începând cu toamna anului 1947, odată cu crearea Kominformului şi a declanşării, în noiembrie, acelaşi an, a unor greve de o amploare fără precedent, responsabilii francezi au început să evoce din ce în ce mai clar pericolul comunist şi sovietic[63], „Herescu” i-a propus, în schimbul sumei de o mie de dolari necesară procurării unui paşaport, să-i facă rost, prin intermediul unei prietene care lucra la Societatea Română de Telefoane, de discuţiile care se purtau între Kominform şi Partidul Comunist Francez, precum şi de codul prin care textul

---

[60] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 310, vol. 28, f. 267.
[61] Ibidem, f. 299.
[62] Ibidem.
[63] George-Henri Soutou, *La perception de la menace soviétique par la décideurs de l'Europe occidentale: Le cas de la France*, în Saki Dockrill, Robert Frank, George-Henri Soutou, Antoni Varsoni, *L'Europe de l'Est et de l'Ouest dans la Guerre Froide, 1948-1953*, Presses de l'Université de Paris, Sorbonne, 2002, p. 21.

comunicărilor respective putea fi descifrat. Pentru această informație, Parisot s-a arătat dispus „de payer une fortune”, adăugând, după ce a întors capul spre „Herescu”, că poate să-i procure acestuia mia de dolari pentru paşaport, şi, la sugestia agentului, s-a declarat de acord să o cunoască pe persoana respectivă „si vous croyez que c’est mieux”[64].

Prietena lui Herbay era, de fapt, o altă informatoare a Securității, care avea numele de cod „Viorica”. Absolventă a Institutului de Artă[65], acesta a reuşit să-i facă o bună impresie lui Parisot, lăsându-l pe acesta să creadă, în cursul primei întâlniri că „e şarmantă şi are o minte de fetiță de 7 ani”. Totuşi, Parisot s-a simțit dator să-i „atragă atenția într-un mod precis asupra lucrurilor, ca să nu o trimit nevinovată în fața plutonului de execuție”[66]. La următoarea întâlnire din 6 mai 1949, Parisot a fost atât de emoționat încât „a salutat bătând călcâiele şi toată discuția lui era mai mult îngânată”[67]. Cu toate acestea, după ce „Viorica” i-a arătat codul care provenea de la Securitate, „văzându-l, Serge Parisot a spus, cu o mină deziluzionată, că nu acesta îl interesează, deoarece la Paris sunt publice”. Din acel moment - a afirmat „Herescu” - „avea aerul că nu-l mai interesează nimic”[68].

Aceasta a fost de fapt şi ultima deplasare a lui Parisot la casa „Vioricăi”. Este greu de apreciat în ce măsură ataşatul şi-a dat seama că era dezinformat, dar limitarea contactelor şi deplasărilor în afara Legației, i-a fost impusă printr-un ordin venit de la Paris. Mai mult, odată „cu întreruperea contactului dintre Serge Parisot şi Herescu”, Securitatea a făcut tot ce i-a stat în putință pentru „a se relua legătura între numiții”[69]. Astfel, la 17 ianuarie 1950, „Herescu” i-a comunicat lui Parisot „că «Viorica» îi va procura material important în cazul când ar vrea să treacă în aceeaşi seară după orele 9.30 pe la ea”[70]. După ce inițial „a accentuat că, în cazul când materialul este în genul acelui cod, procurat de «Viorica» la ultimul contact (codul telegramelor uzuale ale S.R.T.), care la Paris se găseşte la toate debitele, nu vine”[71], ataşatul „a fost foarte interesat” după ce „Herescu i-a spus că este vorba de un dosar secret care conține planşe cu rețele telefonice din anumite regiuni, grafice, planuri şi unele rapoarte”[72].

[64] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 310, vol. 28, f. 296.
[65] Ibidem, vol. 23, f. 402.
[66] Ibidem, vol. 28, f. 415.
[67] Ibidem, f. 418.
[68] Ibidem, f. 420.
[69] Ibidem, f. 572.
[70] Ibidem, f. 537.
[71] Ibidem, ff. 537-538.
[72] Ibidem, f. 538.

Totuşi, ataşatul nu a dorit să-şi compromită funcţia şi statutul diplomatic şi nici să pună în pericol viaţa lui Herbay: „Mă interesează - a spus el - conţinutul acestui dosar, dar am ordin formal de la Paris să nu ies din Legaţie. Dacă aş fi prins, Parisul mă dezavuează şi nu vreau să mă compromit. Dacă aş trimite fotografiile, Parisul ar fi foarte mulţumit, dar m-ar întreba cum le-am obţinut”. Apoi, arătând revista militară pe care Herbay i-o adusese a adăugat: „Dacă mă prinde cu asta nu-i nimic, dar cealaltă chestiune e spionaj”. În cele din urmă, Parisot a găsit soluţia în privinţa atitudinii pe care trebuia s-o adopte: „Am să telegrafiez imediat la Paris următorul lucru: «E vorba de dosarul conţinând construcţiile telefonice pe 1949 şi proiectele pe 1950. Cer urgent instrucţiuni». Dacă mă prinde, cel puţin am acoperire la Paris. Pe dumneata dacă te prinde venind cu asemenea lucruri aici, te împuşcă repede. Aşa că trebuie procedat cu mare precauţie. Ei la Paris nu ştiu ce riscuri am eu aici. Trebuie să cer şi fonduri. Apoi s-ar putea ca ei să trimită pe cineva special pentru această chestiune”[73].

Deşi Securitatea a propus ca „persoana care va veni să fie supravegheată din momentul pătrunderii pe teritoriul R.P.R.”, insistând şi ca „postul fix de supraveghere al Legaţiei Franţei, care se efectuează între orele 18-20 să fie introdus începând de dimineaţa până seara”[74], acţiunea a trebuit să fie abandonată, deoarece instrucţiunile venite pentru ataşat de la Paris i-au interzis acestuia orice fel de acţiune. După cum raporta „Herescu”, într-o notă din 2 februarie 1950, instrucţiunile „veneau din partea Ministerului de Război şi erau adresate ataşaţilor militari. În dreapta purtau o ştampilă dreptunghiulară cu «Strict Secret» şi nr. 19. În cuprins spunea că: «Având în vedere cazul ataşatului militar din Cehoslovacia, ataşaţilor militari nu le mai este permis să se ocupe cu oficiul de informaţii. Ei se vor rezuma la rolul de diplomaţi şi vor ţine contactul cu şeful misiunii diplomatice din ţara respectivă». Această notă era semnată «R. Pleven»”[75]. În felul acesta, s-a pus capăt şi procurării de către „Herescu” a acelor „liste false asupra verificării persoanelor”[76] şi despre care Parisot era convins că proveneau de la Yvonne Weiss şi fraţii săi, cu toate că Securitatea, pentru a păstra caracterul veridic al informaţiilor, a amânat, până în iunie, arestarea celor trei[77].

---

[73] Ibidem.
[74] Ibidem, f. 540.
[75] Ibidem, ff. 546-547. René Pleven (1901-1993), om politic, prim-ministru al Franţei în două rânduri (12 iulie 1950-28 februarie 1951 şi 11 august 1951-7 ianuarie 1952). În calitate de prim-ministru a făcut public planul economistului şi planificatorului francez Jean Monet ce viza crearea unei armate paneuropene ca modalitate de implicare a Germaniei Occidentale în apărarea Europei Occidentale, fără a se crea o armată germană separată.
[76] Ibidem, f. 433.
[77] Ibidem, vol. 23, ff. 808-819.

Cu toate că instrucţiunile veneau în urma unor evenimente petrecute în Cehoslovacia, neîndoielnic rămâne şi faptul că, în cazul particular al ataşatului militar de la Bucureşti, statutul său diplomatic era unul deosebit de fragil din cauza relaţiilor deosebit de încordate dintre cele două ţări, miza fiind controlul asupra informaţiilor şi stoparea în rândurile cetăţenilor români a influenţei occidentale. Astfel, la şedinţa Secretariatului C.C. al P.M.R. din 20 octombrie 1948, după ce cererea diplomaţilor francezi ca guvernul român să permită înfiinţarea unei şcoli pentru copii lor şi ai celor de la alte legaţii a fost respinsă, ministrul Afacerilor Externe, Ana Pauker a vorbit despre necesitatea închiderii Institutului Francez de la Bucureşti, deoarece acesta era „o oficină de spionaj"[78]. Propunerea închiderii Institutului a fost reluată o lună mai târziu, în şedinţa din 17 noiembrie, când Ana Pauker şi-a reluat tirul acuzaţiilor, considerând că venise „timpul să se desfiinţeze Institutul francez şi să fie expulzaţi francezii de la Institut"[79]. Hotărârea a fost luată în cele din urmă la şedinţa din 1 martie 1950, când s-a mai aprobat şi „închiderea oficiilor de informaţii american, englez şi italian". Motivaţia luării acestei măsuri a fost, după cum se exprima Ana Pauker, necesitatea de a se stopa acţiunile occidentale care foloseau aceste oficii „pentru propagandă, dau filme, au bibliotecă, vin acolo copii de şcoală". Tot în cadrul aceleiaşi şedinţe a fost aprobată şi propunerea lui Gheorghiu-Dej „ca Ministerul de Interne să ia apoi măsuri împotriva acelora care merg acolo, să fie trimişi în batalioanele de muncă"[80]. În cadrul aceleiaşi lupte pentru stoparea influenţei occidentale s-a înscris şi hotărârea de a se respinge, în şedinţa din 4 noiembrie 1948, o donaţie de cărţi pentru universităţile din România, făcută de guvernul francez, deoarece, aşa cum afirma Ana Pauker, acesta urmărea „să pună piciorul în universităţile noastre, să facă reclamă cu acest cadou, şi să invadeze universităţile şi cu alt material decât cel ştiinţific"[81].

Necesitatea controlului de către regimul comunist a informaţiilor nu s-a limitat numai la închiderea oficiilor de informaţii, ci s-a repercutat şi asupra activităţilor diplomaţilor occidentali. În acest sens, la şedinţa Secretariatului C.C. al P.M.R. din 14 aprilie 1949, după ce au fost aprobate „Hotărârile luate de comisia însărcinată cu reducerea consulatelor, cu cercetarea locuinţelor ocupate de personalul legaţiilor străine care aparţin criminalilor de război şi celor fugiţi din ţară", a fost adoptată şi

[78] A.M.R., fond Microfilme, rola AS_1-205, c. 323.
[79] Ibidem, c. 373.
[80]Ibidem, rola AS_1-207, c. 178.
[81] Ibidem, rola AS_1-205, c. 340.

lista localităţilor şi regiunilor „din R.P.R. al căror acces este interzis diplomaţilor străini”, restricţiile având în vedere „toate punctele cuprinse într-o zonă de 50 km de la graniţă”[82]. Aşa cum i s-a confesat lui France Marcovici, Parisot „a profitat de zilele rămase, înainte de termenul când aceste dispoziţii urmau să intre în vigoare, ca să viziteze oraşele pe care îl interesau şi nu le văzuse încă: Târgovişte, Valea Prahovei, Piteşti, Craiova, Turnu-Severin, în câteva zile trebuind să facă 2000 km cu maşina”[83]. La scurt timp, restricţiile au fost aplicate şi „avioanelor străine pe teritoriul R.P.R.”. Potrivit unui raport pe care Parisot l-a înaintat superiorilor săi de la Paris, avioanele venite din Occident erau „obligate să aterizeze pe aerodromurile de frontieră ceea ce nu s-a văzut în nici o ţară”. După ce afirma că i s-ar fi părut normal „ca aceste restricţii să fie aplicate pentru frontiera iugoslavă, dat fiind neînţelegerile dintre R.P.R. şi Republica Iugoslavă”, referindu-se apoi în special la zonele interzise de la „Cernavodă, punct important datorită podului, zona petroliferă şi Munţii Apuseni pentru că reprezintă un bastion în război şi poate că aici se fac fortificaţii”, Parisot concluziona că „măsurile şi restricţiile pe care le impun guvernul R.P.R. sunt mult mai drastice decât în orice ţară cu democraţie populară şi decât chiar şi în Rusia”[84].

Deoarece factorii de decizie francezi începuseră să conştientizeze din ce în ce mai mult pericolul pe care îl reprezenta ameninţarea sovietică şi comunistă, au fost luate măsuri de verificare suplimentară a celor care intrau din ţările din Est pe teritoriul Franţei. Inevitabil aceste măsuri s-au aplicat şi celorlalte ţări de democraţie populară, printre care şi R.P.R. În cazul României comuniste, Direcţia de Supraveghere a Teritoriului (D.S.T.), serviciul de contrainformaţii francez, a beneficiat de ajutorul comandorului Mihai Opran care, după ce a fugit în Franţa în 1947, şi-a creat o organizaţie care avea misiunea să-i depisteze în rândurile emigraţiei române postbelice pe agenţii infiltraţi de serviciile secrete răsăritene[85]. Urmare a aplicării acestor măsuri, în şedinţa Secretariatului C.C. al P.M.R. din 20 octombrie 1948, Ana Pauker arăta că „oamenii noştri din Franţa sunt permanent percheziţionaţi, că oricine intră în ambasada noastră este legitimat”. Ministrul Afacerilor Externe a propus ca în nota de răspuns a M.A.E. să se arate „că nu putem colabora cu un guvern care arestează pe reprezentanţii noştri” şi „să rupem convenţia culturală cu Franţa,

---

[82] Ibidem, rola AS_1-206, c. 10.
[83] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 310, vol. 26, f. 478.
[84] Ibidem, vol. 27, f. 260.
[85] Mihai Pelin, *Un veac de spionaj, contraspionaj şi poliţie politică. Dicţionar alfabetic*, Editura Elion, Bucureşti, 2003, p.206.

aceasta cu riscul de a pierde casa pe care o avem la Fontenay-aux-Roses"[86]. Supărarea Anei Pauker a crescut în intensitate după o altă „provocare a guvernului francez": la şedinţa din 17 noiembrie 1948 s-a discutat faptul că „francezii au dizolvat Asociaţia Românilor prieteni ai Franţei, au interzis ziarul lor, au arestat pe ultimii conducători ai Asociaţiei"[87].

Aceste măsuri au fost însoţite, în multe cazuri, de expulzări larg mediatizate în presa pariziană a unor români veniţi pe malurile Senei. O asemenea expulzare s-a petrecut la sfârşitul lunii septembrie 1949, când trei cetăţeni români, „Sever Trestianu, Aurel Pampu şi Scarlat" au fost convocaţi „la Prefectura de Poliţie, Serviciul expulzări, unde li s-a comunicat un ordin de expulzare în termen de 15 zile"[88]. Alături de aceşti trei români a mai fost convocat şi un discipol al lui Traian Vuia, inginerul Gabriel Brola, asupra căruia plana suspiciunea că la sfârşitul anului 1947 a furnizat informaţii secrete unui agent al Kominformului[89]. În cele din urmă, Brola nu a mai fost expulzat, datorită colaborării sale cu Ministerul Aerului, iar francezii - aşa cum se consemna într-un raport al Securităţii - aveau motive „să nu-l lase să plece din ţară, căci acesta a văzut prea multe din uzinele lor şi ar fi prea primejdios pentru apărarea naţională odată ajuns în România"[90].

Un alt motiv de tensionare a relaţiilor dintre cele două ţări l-a constituit incidentul din seara zilei de 19 aprilie 1949, care l-a avut în centrul atenţiei chiar pe ataşatul militar francez de la Bucureşti. Conform variantei emise de Securitate, soldatul Nicolae Boboc, care efectua serviciul de santinelă, a văzut „un individ suspect care se apropia de pod. Sentinela a făcut somaţiile legale, dar individul nu s-a oprit, fapt ce a determinat pe ostaş să tragă patru focuri de pistol, după care a dat alarma. Individul a fost prins şi condus la postul de miliţie Breaza. A declarat că a venit la Breaza, la avocatul Marinescu, cu soţia sa care este bolnavă. Postul de miliţie Breaza, după ce i-a stabilit identitatea, l-a pus în libertate"[91]. În opinia lui Parisot, care a înaintat un raport la Paris, incidentul petrecut era „o acţiune foarte gravă, deoarece identitatea lui era cunoscută în momentul când s-a tras şi pentru că nu a fost somat"[92]. Varianta sa cu privire la incident a fost consemnată graţie agentei „Telly", în faţa

86 A.M.R., fond Microfilme, rola AS_1-205, c. 323.
87 Ibidem, c. 373.
88 A.C.N.S.A.S., fond Informativ, dosar nr. 3819, vol. 1, f. 42.
89 Ibidem, f. 43.
90 Ibidem, f. 42.
91 A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 310, vol. 27, f. 193.
92 Ibidem, f. 198.

căreia ataşatul s-a destăinuit în seara zilei de 23 aprilie: „Eram la Breaza şi şeful de post îmi cere actele. Arăt carnetul meu cu fotografie în limba română, omul se uită la el şi îmi dă drumul. O oră mai târziu, două rafale de pistol automat răsună în spatele meu şi gloanțele trec la 2 metri de mine. Ridic imediat mâinile, cineva se apropie, îmi pune mâinile la spate (face gestul) şi mă leagă cu cureaua de la pistolul automat. Apoi sunt minuțios percheziționat. Nu aveam absolut nimic la mine nici binoclu, nici aparat fotografic, nici armă, cu toate că am dreptul. Abia la şeful de post mi se dă drumul cu scuze. Dar mie nu-mi ajung scuzele plutonierului. S-au cerut scuze oficiale din partea Ministerului de Externe”[93].

Nota de protest a Legației Franței „cu privire la arestarea unui ataşat militar francez” a fost discutată în şedința Secretariatului C.C. al P.M.R. din 27 aprilie 1949. La această şedință s-a luat hotărârea ca la nota de protest „să se răspundă că ataşatul militar s-a apropiat de un pod unde nu avea ce căuta, că a fugit când a fost somat şi s-a oprit numai când s-a tras în aer, că atunci când i s-a stabilit identitatea i s-a dat drumul”[94]. Deşi s-a arătat „nemulțumit şi dezgustat de acest răspuns”, nu acesta fiind „răspunsul la care se aştepta”[95], Parisot a fost nevoit în cele din urmă să se resemneze, iar la 5 mai şi-a adus şi soția la Bucureşti, deoarece, conform hotărârii adoptată în şedința Secretariatului C.C. al P.M.R. din 14 aprilie 1949, Breaza se găsea „în zona interzisă stabilirii supuşilor străini”[96].

Incidentul de la Breaza i-a confirmat încă o dată lui Parisot cât de precară era situația sa din România, ca de altfel a tuturor omologilor săi occidentali de la celelalte Legații. Deşi nutrea încă din timpul războiului sentimente de antipatie față de americani, deoarece - aşa cum consemna H.F.4 - „deşi a luptat mult timp alături de ei, totuşi nu a primit nici o decorație din partea Statelor Unite”[97], în virtutea atribuțiilor sale de serviciu, Parisot l-a vizitat după venirea sa în România pe John Lovell, ataşatul militar american. În decembrie 1948, regimul de la Bucureşti a cerut guvernului american să-l cheme în țară pe colonelul Lovell şi pe Leverich, consilier al Legației, pentru tentativă de conspirație[98]. Adjunctul succesorului său, căpitanul Herschel Hutsimpiller, a fost expulzat la rândul său, după cea fost acuzat că a ascuns arme şi

93 Ibidem, vol. 28, f. 414.
94 A.M.R., fond Microfilme, rola AS_1-206, c. 72.
95 A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 310, vol. 27, f. 194.
96 Ibidem, f. 203.
97 Ibidem, f. 130.
98 Joseph F. Harrington, Bruce J. Courtney, *Relații româno-americane (1940-1990)*, Institutul European, Iaşi, 2002, p 126.

muniții în lacul Snagov, pe care guvernul român le-a considerat destinate unui grup de luptători din mişcarea sionistă[99]. Cu două luni înainte de publicarea fotografiilor cu ascunzătoarea de la Snagov, la 26 aprilie 1950, ziarul „Scânteia" aducea la cunoştința publicului fragmente din actul de acuzare al „grupului de spioni şi trădători de la oficiile de informații ale Legațiilor engleze şi americane", în care erau implicați mai mulți angajați de origine română[100]. La vizita pe care Parisot i-a făcut-o, la 28 aprilie 1950, ataşatului militar american, locotenent-colonelul Franklin Rothwell, acesta a afirmat „că este foarte curios că s-au putut condamna oameni pentru activitatea informativă depusă în 1940-1944, perioadă în care aceştia luptau contra nemților" şi că pe viitor „va fi imposibil să se mai obțină informații, deoarece nu se va mai putea avea nici un contact cu românii"[101].

Urmare a faptului că în şedința Secretariatului C.C. al P.M.R. se luase hotărârea, aşa cum se exprimase Gheorghiu-Dej, „să rupem cu Vaticanul şi să dăm curs la ducerea unei asemenea acțiuni, să adunăm material"[102], la 28 iunie 1950 a început procesul intentat reprezentanților Nunciaturii Apostolice din Bucureşti. Aflând că numele său a fost menționat în cadrul procesului, Parisot a făcut următoarea remarcă: „Dacă autoritățile româneşti înțeleg să mă învinuiască că aş fi vrut să trec peste graniță o persoană cunoscută de mine - fapt cu totul neadevărat - atunci şi eu voi căuta să spun tot ce ştiu şi să vedem cine va râde la sfârşit"[103].

Parisot se iluziona însă că, odată declanşate, mai putea influența aceste procese, cu atât mai mult cu cât menționarea numelui său trebuia să-l pună în gardă asupra posibilității ca, în curând, să vină rândul celor care colaboraseră cu Legația Franței. Încă din ianuarie 1949, H.F.4 raporta că „ataşatul militar al Franței în România are dese convorbiri telefonice cu o femeie, anume Jacqueline"[104]. Supravegherea mai îndeaproape a ataşatului a dus şi la aflarea identității

---

[99] Elizabeth Hazard, *Războiul rece a început în România,* în „Magazin Istoric", septembrie 1996, pp. 37-42. La 6 iunie 1950, „Scânteia" publica scrisoarea lui Nicolae Zamfir, om de serviciu la Biroul ataşatului militar, în care acesta afirma că a transportat la Snagov, împreună cu doi funcționari ai Legației, „4 lăzi şi un săculeț care conțineau cartuşe de pistol şi arme automate". A doua zi a fost dată publicității fotografia armelor găsite.
[100] Costică Mugur, Ana Samuelli, Eleonora Bunea-Wied, Liviu Popescu-Nasta şi Nora Samuelli au fost acuzați că „au întreprins, cu sprijinul şi după directivele unor membrii ai Misiunilor şi apoi ai Legațiilor anglo-americane, o acțiune de înaltă trădare"(A.M.R., fond Microfilme, rola AS_1-2035, c. 856).
[101] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 310, vol. 28, f. 33.
[102] A.M.R., fond Microfilme, rola AS_1-206, c. 509.
[103] Ibidem, f. 88.
[104] Ibidem, vol. 27, f. 134.

interlocutoarei, astfel că, la 24 mai 1950, France Marcovici a fost arestată[105]. O săptămână mai târziu a venit şi rândul surorii sale, Arlette Coposu[106], iar Ghiţulescu, lipsit de posibilitatea comunicării cu exteriorul a fost arestat la 10 iunie 1950. O altă arestare, petrecută în aceeaşi zi cu Marcovici, a fost cea a lui Lucien Bassy, secretarul Uniunilor Francezilor din România, sub acuzaţia de culegere de informaţii din toate domeniile şi recrutarea de informatori[107].

Imediat după încheierea procesului împotriva reprezentanţilor Vaticanului, guvernul R.P.R. a cerut plecarea din ţară a secretarului Legaţiei Angliei, King, implicat într-o acţiune de spionaj[108]. Comentând evenimentul, Parisot a afirmat că acţiunea lui King a fost „o sfidare prostească din partea englezilor, mai ales că acest lucru se petrece la câteva zile după recentul proces de spionaj"[109]. Totodată, deoarece nu avea o părere prea bună despre King, francezul nu s-a dus la gară la plecarea acestuia din R.P.R., aşa cum s-a întâmplat la 6 iulie 1950, când, alături de alţi membrii ai Legaţiei, i-a condus la Gara de Nord pe membrii Nunciaturii Apostolice, toţi francezii prezenţi fiind „foarte indignaţi şi impresionaţi de plecarea acestora"[110].

În afară de amintitele acţiuni, Securitatea mai avea informaţii şi despre „o agentură de spionaj care lucra pentru Lamy Leon". Funcţionar la Biroul Ataşaţilor Militari, acesta a cules alături de Louis Fontaine, mecanic în cadrul Legaţiei - se pare fără ştirea lui Parisot - o serie de informaţii, în schimbul unor sume de bani, cu care îşi răsplătea sursele. Încă din timpul anchetei sale la Securitate, Cesianu dezvăluise numele lui Chighel Leizer, un comis-voiajor de la laboratorul de produse cosmetice Salomeea care, în schimbul unor sume de bani, acceptase să facă o serie de drumuri pentru Lamy, în care îi raporta acestuia ce văzuse prin localităţile vizitate. Cooptat de Securitate sub numele conspirativ de „Lascu"[111], acesta în scurt timp a determinat arestarea unei alte „agente a lui Lamy", Elisabeta Perraudin, româncă de origine, dar care se căsătorise cu un francez ce se stabilise în România la sfârşitul primului război

[105] Ibidem, vol. 26, f. 47.
[106] Ibidem, vol. 25, f. 503.
[107] Ibidem, vol. 25, f. 295.
[108] La 5 iulie 1950, organele Miliţiei au surprins în grădina Botanică din Bucureşti două persoane - dintre care una era urmărită pentru spionaj - în timp ce schimbau între ele două plicuri, ascunzându-se după boschete. Persoana care primise plicul cu informaţii secrete şi care a fost găsită îmbrăcată cu pantaloni jerpeliţi şi fără haină era secretarul III de Legaţie, R. A. I. King („Scânteia", 8 iulie 1950).
[109] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 310, vol. 28, f. 112.
[110] Ibidem, f. 103.
[111] Ibidem, vol. 23, f. 404.

mondial[112]. De asemenea, Securitatea a mai arestat şi pe inginerul Ion Cudalbu care, ulterior, a fost acuzat că a transmis lui Lamy informaţii despre lungimea liniilor de cale ferată, parcul de locomotive, situaţia trenurilor petroliere care circulau între Constanţa şi Giurgiu, sau caracteristicile noului tip de locomotivă ce se construiau la uzinele „23 August" şi „Reşiţa"[113]. Un alt funcţionar C.F.R. arestat a fost Dumitru Lambru care, în cursul anchetei, şi-a manifesta regretul că „a fost prins în păienjenişul întins de duşmanii poporului român, aceşti francezi ce se zic că sunt fraţi din romani."[114]. Ancheta a scos la iveală faptul că Lambru îşi începuse „activitatea informativă pentru serviciul de informaţii francez" încă din anul 1943, când furnizase lui Louis Fontaine „date privind transporturile militare române şi germane"[115]. Remuşcările sale i-au făcut în cele din urmă pe anchetatori să aprecieze că la proces „va avea o comportare dintre cele mai bune"[116].

În întreaga perioadă a relaţiilor dintre cele două ţări nu se înregistrase nici un caz de trădare; chiar dacă au existat mulţi români care au servit interesele Franţei, aceştia nu au făcut-o în detrimentul ţării lor[117]. După instaurarea regimului comunist, lista „spionilor ce lucrau în baza directivelor primite de la anumiţi membrii ai Legaţiei Franceze"[118] era deosebit de mare. În rândurile acestora, Securitatea l-a inclus pe preotul Dumitru Matei, care a furnizat informaţii despre „numărul trenurilor care treceau prin gara Socola spre U.R.S.S. şi din U.R.S.S. în ţară, arătându-se conţinutul lor în oameni, armament, muniţii"[119] şi pe inginerul Romuald Drusz, care a servit ca om de legătură între Dumitru Matei şi Grafeuille, secretarul lui Parisot[120]. După ce a primit un aparat de emisie recepţie, Drusz a făcut apel la fostul maior Gheorghe Braşoveanu pentru a-l ajuta să manevreze aparatul „ceea ce acesta a acceptat"[121]; totodată, Braşoveanu i-a încredinţat locotenent colonelului deblocat Alexandru Olteanu „misiunea de a face recunoaşteri de puncte în teren şi hartă în diferite regiuni

[112] Ibidem, vol. 26, f. 700.
[113] Ibidem, vol. 25, ff. 577-578.
[114] Ibidem, vol. 26, f. 384.
[115] Ibidem, f. 403.
[116] Ibidem, f. 412.
[117] Maria Georgescu, Christophe Midan., *op. cit.*, p. 86.
[118] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 310, vol. 23, f. 368.
[119] Ibidem.
[120] Ibidem, f. 370.
[121] Ibidem, f. 371.

unde ar putea fi aruncate cu ajutorul paraşutelor, în eventualitatea unui război materiale, sau ar putea fi lansaţi paraşutişti”[122].

Procesul „grupului de spioni şi trădători aflaţi în slujba Legaţiei Franţei” a început la 18 octombrie 1950. Probele împotriva „odioşilor agenţi ai imperialismului francez” au constat în mărturisirea inculpaţilor, martorii şi corpurile delicte (două aparate de emisie-recepţie şi un cod cifrat militar)[123]. La proces, Drusz a afirmat că „a primit de la Grafeuille comunicarea de a folosi Nunţiatura Apostolică din Bucureşti pentru transmiterea informaţiilor de spionaj în caz că nu vor mai putea utiliza alte legături”[124]. Alături de numele lui Grafeuille, la proces au mai fost menţionate şi numele ataşatului militar şi ale secretarului său auxiliar, Leon Lamy. În momentul când a citit în presă aceste informaţii, Parisot a fost - conform unui raport al agentei H.F.4 - „foarte afectat de prostiile pe care le-au făcut Grafeuille Adrien, fost secretar auxiliar şi Lamy Leon fără ştirea lui, instigaţi de Toffin Louis Jean, fost secretar de Legaţie”. Deşi agenta adăuga că Parisot îşi găsea o scuză în faptul că niciodată nu a putut controla activitatea funcţionarilor săi, plecarea grăbită din ţară a lui Toffin care, din cauza faptului că se temea să nu aibă soarta comandorului Karpe, „ataşat naval american care a fost găsit mort într-un tunel din Austria şi despre care a circulat zvonul că ar fi fost omorât intenţionat pentru a i se fura anumite documente pe care le-ar fi avut asupra lui, motiv pentru care l-a luat pe Lamy ca să-l întovărăşească” confirma - în opinia aceleiaşi informatoare - „afirmaţia lui Parisot, fără însă ca noi să ştim în ce a constat rolul lui Toffin”[125].

Pentru a afla şi alte reacţii despre proces din rândurile membrilor personalului diplomatic al Legaţiei, Securitatea a trimis-o acolo la 22 octombrie pe informatoarea „Vera”, care a fost primită de ataşatul de legaţie Gabriel Taddei. Deoarece informatoarea şi-a exprimat opinia că, din cauza procesului, nu mai era potrivit „să vină prea des la legaţie”, secretarul a căutat să o liniştească: „Dumneata eşti franţuzoaică, ce dracu! Toată povestea aceasta este o înscenare pentru a se putea debarasa de Parisot. Este o nenorocire pentru aceşti români săraci, care sunt nişte oameni bravi şi care vor plăti cu viaţa această odioasă mascaradă. De altfel, cu bătrânii noştri francezi e acelaşi lucru, vorbesc de Bassy (fostul secretar al Uniunii Francezilor din România) şi Fontaine (fost om de serviciu la Legaţie), pentru care noi

[122] Ibidem, f. 372.
[123] Ibidem, ff. 376-377.
[124] „Scânteia”, 20 octombrie 1950, p. 2.
[125] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 310, vol. 28, f. 181.

nu putem face nimic. Domnul de Luze (însărcinat de afaceri) a cerut o audienţă la M.A.E., însă nici măcar nu i s-a răspuns”[126].

Sentinţa a fost dată publicităţii la 24 octombrie 1950. Ion Cudalbu, Dumitru Matei şi Romuald Drusz au fost condamnaţi la moarte, Gheorghe Braşoveanu Dumitru Lambru şi Petre Ghiţulescu la muncă silnică pe viaţă; Alexandru Olteanu a primit o condamnare de 20 ani muncă silnică, iar francezii Louis Fontaine şi Lucien Bassy au fost condamnaţi la 20 ani temniţă grea; fosta soţie a lui Fontaine, Celestine Pauline Gauchet şi Elisabeta Perraudin au primit 12, respectiv 15 ani temniţă grea[127]. Aceştia erau însă numai câţiva din cei aleşi să apară în acest proces public; alţi arestaţi în „problema spionajului francez” au ajuns inculpaţi în procese adiacente acestuia şi care nu au mai fost mediatizate.

În ceea ce-l priveşte pe Parisot, amărăciunea pe care i-au pricinuit-o desfăşurarea procesului, precum şi dezvăluirile privind rolul jucat de Grafeuille, Lamy şi Toffin i-a fost atenuată în bună măsură de prezenţa alături de el a secretarei auxiliare de la biroul ataşatului comercial, Florence Bastaki. Deşi a lucrat în paralel şi pentru ataşatul militar, după plecarea lui Lamy, Parisot i-a făcut propunerea să se ocupe de acum încolo numai de biroul său[128]. Din evidenţele Securităţii, Bastaki s-a născut la 21 septembrie 1921, la Paris, fiind fiica lui Ion Bastaki, fost director general al fabricii „Vulcan”. „Posesoare a unui fizic avantajos, monden”, în 1944 a obţinut funcţia de secretară-dactilografă la Legaţia Franţei, iar în 1948 a trecut la Serviciul Comercial[129]. În mai multe rapoarte trimise de H.F.4 se arăta că Parisot are dese ieşiri cu Bastaki, la care participă uneori şi părinţii acesteia[130], încrederea ataşatului în colaboratoarea sa fiind influenţată şi de faptul că fusese „verificată” de Herbay[131]. De altfel, ieşirile celor doi au devenit atât de dese încât, într-o sesizare către Miliţie, Alexandru Niculescu, om de serviciu la Biroul ataşatului militar, a afirmat că Parisot „este un om bun, însă este sub influenţa lui Bastaki Florence”. Niculescu a mai adăugat şi faptul că, deşi era retribuită cu un salariu lunar de 40.000 lei, aceasta mai primea aceeaşi sumă şi de la ataşat[132].

---

[126] Ibidem, vol. 28, f. 242.
[127] „Scânteia”, 24 octombrie 1950, p. 1.
[128] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 310, vol. 28, f. 181.
[129] Ibidem, f. 439.
[130] Ibidem, vol. 28, f. 197 şi 154.
[131] Ibidem, vol. 27, f. 42.
[132] Ibidem, vol. 28, f. 241.

Ultima acțiune pe care Securitatea a plănuit-o împotriva ataşatului militar s-a derulat în septembrie 1950. Ca urmare a faptului că, „prin influența informatoarei noastre H.F.4 se poate constata o transformare oarecare în vederile politice ale lui Parisot în favoarea regimului din țara noastră”, iar demascarea printr-un proces al unei însemnate părți din agentura sa, „precum şi a metodelor de lucru folosite vor influența nefavorabil cariera acestuia în viitor”, Securitatea propunea, la 5 septembrie 1950, „de a lua contact cu Parisot Serge în vederea convertirii lui şi cooptării politice”[133]. Un rol însemnat în această operațiune trebuia să-l joace informatoarea „Vera”, care să-l invite pe ataşat afară din Legație, sub pretextul că „soțul ei «Rudy» are să-i comunice ceva”[134]. La rândul său, „Rudy” urma să realizeze contactul dintre Securitate şi Parisot, Sinaia fiind aleasă ca loc de întâlnire[135]. Din dosarele consultate nu am reuşit să aflăm dacă această întâlnire a avut loc, însă datorită desfăşurării ulterioare a evenimentelor prin declanşarea procesului şi menționarea numelui ataşatului în cadrul acestuia, putem ajunge la concluzia fie că contactul nu s-a mai realizat, fie că Parisot a refuzat convertirea.

Parisot a fost expulzat şi a părăsit definitiv teritoriul R.P.R. în noaptea de 2 noiembrie 1950. Nu avea s-o mai revadă niciodată pe France Marcovici care, ulterior desfăşurării procesului unde a compărut ca martor al acuzării împotriva lui Ghițulescu, a fost condamnată la rândul ei, decedând în penitenciarul Mislea, la 6 iunie 1958[136]. Când a citit sentința publicată în presă la 25 octombrie 1950, firea insensibilă de militar a lui Parisot a ieşit la iveală, acesta declarând: „Ce să-i faci, aşa-i războiul. În luptă sunt şi morți”[137]. De bună seamă însă că ar fi fost mulțumit, dacă ar fi aflat motivele care au stat la baza emiterii Decretul Prezidiului M.A.N. nr. 39/6 februarie 1959 prin care Petre Toma Ghițulescu a fost grațiat: „numitul a recunoscut, prin declarația dată în fața organelor de anchetă, faptele săvârşite, declarație pe care a menținut-o aproape în întregime la interogatoriul luat în fața instanței, cu mențiunea că nu a avut cunoştință că lucrează pentru spionajul francez”[138]; de fapt, regimul avea nevoie de pregătirea geologului, care, din 1956, lucra în domeniul sectorului aurifer din cadrul M.A.I., în problemele de geologie generală şi geologie subterană. În acest fel, regimul comunist recunoştea indirect că scopul pentru care montase aceste

133 Ibidem, f. 592.
134 Ibidem, f. 593.
135 Ibidem, f. 600.
136 Mihai Pelin, *op. cit.*, p. 177.
137 A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 310, vol. 28, f. 243.
138 A.M.R., fond Microfilme, rola AS_2-127, c. 361.

procese ținea mai mult de atingerea unor obiective de natură ideologică, respectiv de creare a unui sistem de gândire şi acțiune monolitică, decât de gravitatea faptelor acuzaților[139].

„În genere nu pare prea tandru, nici foarte sentimental şi nu este impresionat peste măsură de farmecele feminine", afirma H.F.4 despre Parisot, când se referea la temperamentul ataşatului militar. Cu toate acestea, colaborarea cu Florence Bastaki i-a făcut acestuia o bună impresie. Cu puțin timp înainte de a fi expulzat, le-a spus părinților secretarei sale, că, oriunde va fi numit, aceasta îl va urma. În momentul plecării, după ce i-a dat ca sarcină secretarei „să facă inventarul biroului său", Parisot i-a comunicat acesteia (nimeni altcineva decât H.F.4, agenta Securității) că o aştepta la Baden-Baden pentru a colabora iar în postul în care va fi numit[140].

„Procesul grupului de spioni şi trădători aflați în slujba Legației Franței" face parte din seria proceselor staliniste, definite de Annie Kriegel drept un formidabil mecanism de profilaxie socială[141] şi pe care Uniunea Sovietică le-a impus tuturor țărilor de democrație populară, în scopul ațâțării stării de suspiciune, de neîncredere, de învinuiri de spionaj, pe această bază putându-se reitera chemările la ascuțirea vigilenței[142]. Metoda folosită în instrumentarea acestor procese era următoarea: pornind de la unele fapte reale, Securitatea recurgea la numeroase arestări, apoi, prin presiuni exercitate asupra arestaților, elabora scenariul trimiterii lor în judecată. Referindu-se la folosirea unor astfel de metode, medicul Petre Topa, care a fost arestat la 15 mai 1951 pentru că „a fost recrutat în 1949 în rețeaua de spionaj italian", declara într-un memoriu adresat, la 23 iunie 1956, procurorului general al R.P.R.: „Repudiez toate declarațiile semnate de mine la ancheta ce mi s-a făcut la Malmaison, de la 15 mai 1951, data arestării mele, şi până la terminarea anchetei, întrucât mi-au fost dictate ca atare şi în condiții de care prefer să nu vorbesc acum, ci numai în fața unui

---

[139] A se vedea, pe larg, tratarea acestui caz în studiul nostru, *Apărarea secretului de partid şi de stat în România lui Gheorghiu-Dej (1948-1965)*, în „Studii şi Materiale de Istorie Contemporană", serie nouă, vol. III, pp. 117-138.

[140] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 310, vol. 28, f. 356. Următoarea însărcinare primită de Parisot a fost în cadrul detaşamentului de legătură de la Stuttgart, în perioada iunie 1959-mai 1962. Timp de 9 ani după expulzarea lui Parisot, guvernul francez nu a mai avut ataşați militari în R.P.R. (Maria Georgescu, Christophe Midan., *op. cit.,* p. 107).

[141] Cit. în Nicolas Werth, *Repenser la „Grande Terreur". L'URSS des annes trentre,* în „Le Débat", nr. 122/nov.-dec. 2002, pp. 119-139.

[142] Tatiana Pokivailova, *op. cit.* Astfel, după încheierea procesului, în articolul *Spionii şi-au primit pedeapsa*, ziarul „Scânteia" nu uita să avertizeze: „Învățămintele procesului ne arată că azi sarcina ascuțirii vigilenței - sarcina păstrării cu excepțională grijă a secretelor militare, de stat şi de producție, sarcina semnalării «curioşilor» care caută să obțină astfel de secrete, sarcina demascării şi combaterii pălăvrăgelii iresponsabile despre astfel de secrete - toate constituie sarcini centrale ale luptei pentru pace şi socialism" („Scânteia", 25 octombrie 1950, p. 2).

reprezentant al procuraturii. Aceste declarații au servit şi în acuzările ce mi s-au adus în timpul şi cu prilejul dezbaterii procesului ce mi s-a intentat”[143]. Chiar admițând că faptele cuprinse în „mărturia inculpaților” sunt reale în totalitate, din cauza mijloacelor folosite, valoarea juridică a acestora este nulă. În cazul anchetei „procesului Legației Franței” însă, din unele documente transpare ilegalitatea mijloacelor folosite în smulgerea declarațiilor inculpaților; veridicitatea sporită a acestora constând în faptul că ele nu provin din mărturiile celor condamnați sau din documentele de partid în care erau criticate „abuzurile şi crimele comise de M.A.I.”, ci chiar din rutina de zi cu zi a desfăşurării anchetelor. Astfel, în privința lui Constantin Agarici, anchetatorii recomandau „slăbirea voinței printr-o oboseală intelectuală”, ca mijloc de obținere a declarațiilor favorabile anchetei din partea inculpatului[144], pentru Lucien Bassy se propunea că, „dacă totuşi va persista în a ascunde adevărul să fie pus la manej”[145], France Marcovici „a fost pedepsită cu 6 ore carceră” pentru „minciunile din cadrul anchetei”[146], iar industriaşul Robert Fournarachi, care se născuse în Franța, a admis că „a dat câteva informații lui Bassy”, după ce „a fost plimbat de două ori în drum spre celulă, prin pivniță”[147]. De ce însă regimul nu s-a mulțumit numai cu „recunoaşterea faptelor” din timpul anchetei şi trebuia ca aceşti „duşmani ai poporului” să-şi mărturisească „acțiunile criminale” la proces, iar eliminarea lor să li se pară un lucru firesc? Sau, altfel spus, cum se explică, de exemplu, declarația preotului Dumitru Matei la aflarea sentinței: „Îmi recunosc pe deplin crima. Regret deosebit de mult că nu sunt aici, în boxă, şi principalii vinovați, şefii spionajului de la Legația Franței”[148].

La această întrebare a oferit un posibil răspuns istoricul Martin Malia, care a luat în discuție procesele staliniste ale anilor ’30. În opinia autorului, acest exercițiu nu era lipsit de sens: țelul urmărit era atât compromiterea, cât şi asocierea populației la obiectivele ideologice ale regimului. Victimele „celei de a doua revoluții” realizată de Stalin erau obligate, aşadar, de a se face complicii propriei lor pierderi, precum şi de a absolvi regimul şi de a-i celebra victoria. Chiar şi în cazul în care „mărturisirile” nu erau făcute publice, existența lor era cunoscută în cadrul partidului, iar Stalin aştepta de la fiecare membru confirmarea existenței complotului: nu era necesar să

---

143 A.M.R., fond Microfilme, rola AS_1-419, c. 276.
144 A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 310, vol. 25, f.19.
145 Ibidem, f. 305.
146 Ibidem, vol. 26, f. 565.
147 Ibidem, f. 165.
148 „Scânteia”, 22 octombrie 1950.

crezi, ci trebuia numai să dai impresia că eşti convins de „uneltirile contra U.R.S.S.”[149].

Un alt obiectiv vizat de asemenea procese era şi dezmembrarea rețelelor clandestine care activaseră în timpul războiului împotriva germanilor. Aşa cum o demonstrează procesul intentat Legației Angliei sau cel împotriva Legației Franței, prin inculparea lui Louis Fontaine, perioada de colaborare între Intelligence Service şi serviciul informativ francez pe de o parte şi rețelele sovietice se încheiase, lăsând locul confruntării[150].

Odată atinse aceste obiective, a devenit clar că regimul comunist din România nu a dorit să întreacă măsura suportabilă. Aşa cum remarca, în septembrie 1951, William Sullivan, şeful Misiunii britanice, după ce misiunile fuseseră neutralizate, era mai bine pentru regim să îi rețină decât să-i dea afară pe toți diplomații, deoarece ei ofereau impresia de suveranitate, sugerând că România este o țară independentă, permițând astfel o reprezentare mai mare a blocului sovietic în străinătate. Iluzia că sateliții erau de fapt țări independente ajuta Kremlinul în intenția sa de a li se asigura statutul de membrii ai Națiunilor Unite, asigurându-şi astfel propria putere de vot[151].

Publicat în „Studii şi Materiale de Istorie Contemporană”, serie nouă, volumul IV, 2005, pp. 103-124.

[149] Martin Malia, *La tragédie soviétique. Histoire du socialisme en Russie, 1917-1991*, Éditions du Seuil, 1995, p. 349.

[150] Louis Fontaine, împreună cu fosta sa soție, au fost în cele din urmă eliberați şi au părăsit teritoriul R.P.R. la 12 noiembrie 1954 (A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 310, vol. 28, f. 38). În schimb, un alt francez, Louis Blanc, traducător la Legația Franței, arestat şi condamnat în 1950 la 20 ani muncă silnică pentru „spionaj în favoarea statului francez”, a decedat în martie 1952 în închisoare (Ibidem, f. 32).

[151] Mark Percival, *Politica britanică față de România în primii ani ai Republicii „populare”*, în Romulus Rusan (ed.), *Analele Sighet 6: Anul 1948-Instituționalizarea comunismului,* Fundația Academia Civică, Bucureşti, 1998, p. 725.